Radiniai datuotini XVI a. antrąja puse–pabaiga. Šiauriau šios duobės yra kita ūkinė duobė ar kitokios rūšies perkasimas, kurio užpildas – juoda žemė su puvėsiais ir degėsiais. Tirtoje šios duobės dalyje archeologinių radinių neaptikta.

Vykdant archeologinius tyrinėjimus 2002 m. ploto 2 vidurinėje dalyje, smėlio arba žvyro įžemyje atkasta 7x8 m dydžio R–V kryptimi orientuota *ūkinė duobė*, iš trijų pusių „įrėminta" balto žvyro juostomis, o R dalyje sunaikinta pastato R korpuso rūsių statybos metu. 2003 m. ištirta 3x2 m dydžio šios ūkinės duobės PV dalis. Nustatyta, kad čia būta ūkinės duobės, į kurią veikiausiai buvo suverstos pastato statybos ar rekonstrukcijos metu iškastas gruntas bei statybinis laužas. Duobės šlaitai kiek nuolaidūs, ją įrengiant buvo kasama iki stambaus žvyro sluoksnio. Duobės užpilde iškastas įvairiais sluoksniais supiltas gruntas. Duobės apačioje buvo iki 5 cm storio molio sluoksnelis. Apie 3 m gylyje nuo žemės paviršiaus pasiektas žvyro įžemis. Aptikta itin mažai smulkių archeologijos radinių – keturi buitinės keramikos ir dubeninio koklio fragmentai. Radiniai datuotini XVI a. pirmąja puse. 2003 m. buvo baigtos ištirti ir kitos ploto 2 P dalyje iš dalies jau ištirtos ūkinės duobės, kuriose aptiktas nedidelis kiekis XVI–XVII a. radinių.

EXPLORATIONS IN VILNIUS, IN GAONO STREET 8

In 2003 the explorations in Vilnius old town, in Gaono street 8, were continued. The investigations were conducted in the southern block of the building built in the 16th–19th century and its surroundings. The total area of 85 m² was explored. The horizons of the cultural layer dated to the 16th–20th century were investigated. The archaeological finds dated to the 16th–17th centuries were mostly concentrated in tidily arranged household pits of the mentioned period. One of the investigated pits was the remains of a renaissance lavatory (the end of the 16th century – the beginning of the 17th century).

TYRINĖJIMAI VILNIUJE, TRAKŲ G. 2/24

Linas GIRLEVIČIUS

2003 m. pavasarį Vilniaus senamiestyje pratęsti Trakų g. 2/24 pastato vidinio kiemo archeologiniai tyrinėjimai, didesnės apimties archeologiniai tyrinėjimai šiame sklype pradėti 2002 m. (žr. *ATL 2002 metais*, V. 2005, p 191–194).

2003 m. ištirtas apie 78 m² dydžio plotas 3, apie 10 m² plote atlikti archeologiniai žvalgymai. Tirtas netaisyklingos formos plotas buvo į Š nuo 2002 m. ištirto ploto 2. V jis ribojosi su po žeme esančiais Vilniaus miesto gynybinės sienos likučiais. Iš išlikusių istorinių planų ir projektų žinoma, kad XIX a. pabaigoje–XX a. pirmojoje pusėje tirtoje vietoje yra stovėję vienaaukščiai ūkinės ir gyvenamosios paskirties pastatai, priklausę buvusiems Umiastovskių rūmams, kurių pamatai atkasti jau žemės paviršiuje. Pamatai nevienalyčiai – R konstrukcijoje išsiskyrė keli statybos etapai. Šie pamatai nuo gynybinės sienos nutolę maždaug 6 m. Ankstyviausia pamatų dalis kolonos formos, veikiausiai statyta XVI a. pra-

džioje, statant miesto gynybinę sieną ar tik ją pastačius. Kolona plane stačiakampė (apie 160x100 cm dydžio), sumūryta iš didelių lauko akmenų ir pavienių raudonų ir geltonų plytgalių, surištų kalkių skiediniu. Ši pamato dalis buvo savotiška tirto ploto dominantė. Tirto ploto viršutiniuose kultūrinio sluoksnio horizontuose aptikti XVI–XX a. datuojami archeologiniai radiniai. Iš bendro jų komplekso išsiskiria XVII–XVIII a. datuotini zoomorfiniai keraminiai žaisliukai – švilpukai (66 pav.).

66 pav. Vilniuje, Trakų g. 2/24, aptikti švilpukai. *G. Vėliaus nuotr.*
Fig. 66. Whistles, found in Trakų street 2/24, in Vilnius.

XVI a. datuojamos kolonos aplinkoje atkasti čia stovėjusio pastato pamatai iš lauko akmenų ir pavienių degto molio plytų su braukomis (30–32x14–15x6–7 cm dydžio), surištų moliu. Išlikusios pamatų dalys atkastos 70–100 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Pagal analogiją su 2002 m. tirtoje pastato Trakų g. 2/24 patalpoje 3 rastaisiais tokios pat konstrukcijos tiksliai datuotais pamatais, plote 3 rastieji datuojami XVII a. I puse. Iš atkastų pamatų likučių galima spręsti, kad aplink koloną būta apie 3x3 m dydžio pastatėlio su krosnimi. Pastatas veikiausiai buvo gamybinės paskirties – jame aptikta keletas galąstuvų (67 pav.). Šis statinys tikriausiai priklausė odininkų cechui, kuris, kaip žinoma iš istorinių šaltinių, nuo 1579 m. buvo įsikūręs šioje Vilniaus vietoje (Samuolienė S. Gyv. namas Trakų g. 2 Vilniuje. Istoriniai tyrimai. V., 1990, *Vilniaus apskrities archyvas*, F. 5, b. 5219). Tarp pastato ir miesto gynybinės sienos būta maždaug 4,6 m pločio neužstatyto tarpo – iš istorinių šaltinių žinomo skersgat-

67 pav. Vilniuje, Trakų g. 2/24, rasti galąstuvai. *G. Vėliaus nuotr.*
Fig. 67. Whetstones, found in Trakų street 2/24, in Vilnius.

vio. Skersgatvis nebuvo grįstas. XVI ar XVII a. datuotinas akmenų grindinys aptiktas į Š ir R nuo pastato pamatų, 1,6–1,7 m gylyje. Iš atkasto fragmento nėra visiškai aišku, kokią funkciją atliko šis grindinys. Virš jo kultūrinio sluoksnio horizontuose aptikti XVI–XVII a. datuojami radiniai – buitinės keramikos, nedaug koklių, stiklo ir metalo dirbinių fragmentų. Giliau rasti XVI a. datuojami kultūrinio sluoksnio horizontai. Apatinė XVI a. datuojamo sluoksnio dalis priskirtina gynybinės sienos statybos laikotarpiui XVI a. pradžioje. Tarp radinių dominavo buitinės keramikos, čerpių fragmentai, aptikta nedidelių metalinių radinių. Prie pat gynybinės sienos, XVI a. kultūrinio sluoksnio horizonte, rastas vario

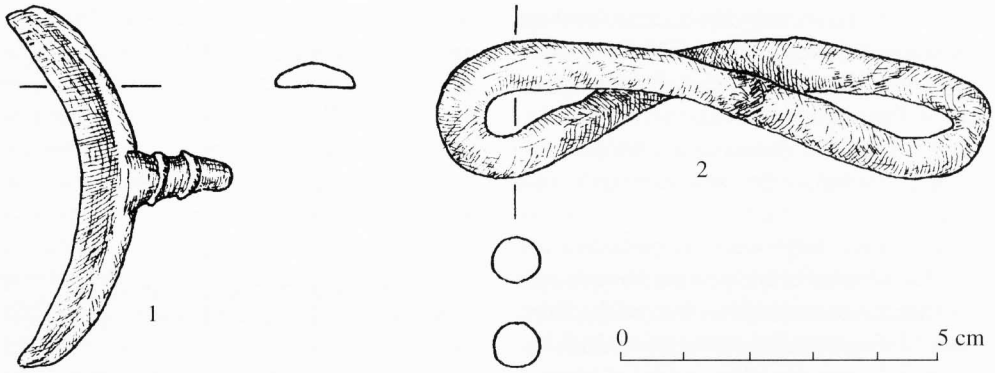

68 pav. Vilniuje, Trakų g. 2/24, aptiktas vario lydinio pentinas (1), geležinės grandinės fragmentas (2). *A. Kunkulio pieš.*
Fig. 68. Copper-alloy spur (1) and fragment of iron chain (2), found in Trakų street 2/24, in Vilnius.

lydinio pentinas (68 pav.). XVI a. pradžioje statytos Vilniaus miesto gynybinės sienos likučiai – apatinė jos dalis – 75–80 cm išsikišę nuo pastato Pylimo g. 22 R korpuso R sienos vertikaliosios plokštumos. Viršutinė likučių dalis atkasta 5–70 cm gylyje, ji įgilinta iki 2,2 m nuo žemės paviršiaus. Atkastoji gynybinės sienos atkarpa išlikusi gana gerai. Viršutinėje sienos likučių dalyje, raudonų degto molio plytų, masyvių lauko akmenų ir kalkių skiedinio mūre, išlikę nuardytų stambių lauko akmenų įspaudai. Gynybinės sienos likučiai naudoti kaip pagrindas XIX a.–XX a. pirmosios pusės konstrukcijoms. Lygiagrečiai su gynybine siena, nutolusi 6 m nuo jos, gynybinės sienos statybos laikotarpiu pastatyta konstrukcija, besirėmusi į masyvius dviejų dalių pamatus. Vienas toks pamatas buvo prisišliejęs prie plote 2 aptikto gotikinio rūsio Š sienos, kitas – aukščiau minima pamatinė kolona. Tarpas tarp šių pamatų – 5 m. Kokios tai būta konstrukcijos – nėra visiškai aišku, tačiau veikiausiai ant pamatų–kolonų (tuo metu jie buvo iškilę virš žemės paviršiaus) buvo uždėtas medinis denginys. Apie 2,0 m gylyje atkastas XV a. datuojamo kultūrinio sluoksnio horizonto viršus. Šis horizontas nevienalytis, savo struktūra skiriasi skirtingose tirto ploto vietose. Jame aptikta nemažai buitinės keramikos. Ankstyviausieji šiame sluoksnyje aptikti puodų fragmentai datuotini XIV a. pabaiga (69 pav.). 2,5 m gylyje tirtame plote at-

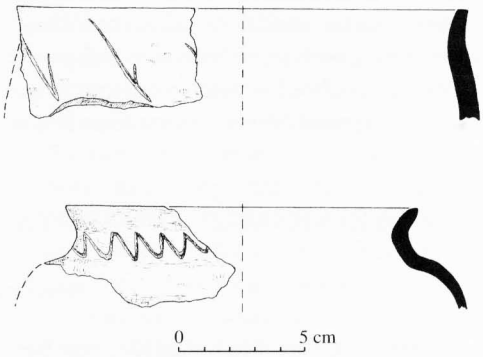

69 pav. Vilniuje, Trakų g. 2/24, aptikti XIV a. pabaigos buitinės keramikos fragmentai. *A. Kunkulio pieš.*
Fig. 69. Fragments of household pottery dated to the end of 14th century, found in Trakų street 2/24, in Vilnius.

kastas smėlio (įžemio) viršus. Jame išryškėjo medinių konstrukcijų žymės, XV–XVI a. ūkinių duobių kontūrai. Tikslios čia stovėjusių statinių formos ir konstrukcijos nustatyti nepavyko. Ploto PR dalyje tirta natūralios kilmės griovos dalis – šio darinio PV dalis tirta plote 2.

2003 m. vykdyti archeologiniai tyrinėjimai suteikė naujos faktinės medžiagos apie šios Vilniaus senamiesčio vietos raidą. Tirtas plotas 3 buvo natūraliai susiformavusiame kyšulyje. Į V nuo šio ploto tekėjo Kačergos (Vingrės) upelis, rytuose reljefas išraižytas natūralios kilmės griovomis (rėvomis). Netoliese galėjo būti smėlėta erozijos ardoma kalvelė, nes XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontai atskirti veikiausiai suplautų smėlio tarpsluoksnių. Pirmieji gyventojai šioje vietoje apsigyveno XV a. pradžioje, nors tirtas sklypas buvo jau XIV a. pabaigoje apgyvendintų sklypų poveikio zonoje – aptikta XIV a. datuotinų buitinės keramikos fragmentų. Pirmieji gyventojai veikiausiai gyveno rentinės arba mišrios konstrukcijos mediniuose namuose. XVI a. pradžioje pastatyta Vilniaus miesto gynybinė siena atskyrė šį sklypą nuo Kačergos upelio. Į R nuo gynybinės sienos pastačius kitus statinius, suformuotas negrįstas skersgatvis. Aplink plote 3 atkastą koloną, imant ją pagrindu, XVII a. pradžioje pastatyta pastatų moliu surištų akmenų ir plytų pamatais. XIX a. pabaigoje–XX a. tirtame plote būta ūkinio ir gyvenamojo pobūdžio statinių, pastatytų Umiastovskių rūmų funkcionavimo laikotarpiu.

EXPLORATIONS IN VILNIUS, IN TRAKŲ STREET 2/24

In 2003 the archaeological explorations in Vilnius old town, in Trakų street 2/24 were continued. In addition to the remains of the town defensive wall, the area of 80 m^2 was investigated where the brick foundations of buildings dated to the 16th century – the first half of the 20th centuries were found as well as the features of the earliest wooden buildings located in this site were recorded in the sterile sand. The cultural layer in the investigated area was 2.5–3.0 m thick. The horizons of the cultural layer are dated to the end of the 14th century – the 20th century. Also a great number of archaeological artefacts were detected among which fragments of household pottery were dominating. During the investigations the development of building process in this location of Vilnius in the 14th–20th centuries was established.

TYRINĖJIMAI IR ŽVALGYMAI VILNIUJE, ŽYGIMANTŲ G. 2

Linas GIRLEVIČIUS

2003 metų rugpjūčio–lapkričio mėn. KPC atliko pastato Žygimantų g. 2, Vilniuje, P ir V korpuso rūsių bei vidinio pastato kiemo, apie 800 m^2 ploto, archeologinius tyrinėjimus ir žvalgymus.

Istorinių duomenų apie sklypą Žygimantų g. 2 nėra daug. Ši vieta yra drėgna, Vilniaus formavimosi laikotarpiu čia, netoli Vilnelės žiočių, veikiausiai būta užpelkėjusios žemumos. 1600 m. T. Makovskio oforte, kuriame pavaizduota Vilniaus miesto panorama, tuometiniame Puškarnios priemiestyje, išsiskiria keletas didelių objektų – gotikiniai Radvilų rūmai su sodais, Šv. Jurgio bažnyčia ir Kar-